

Tabela 9
Wydajność mleczna kóz białych i barwnych w latach 1990–2002

Wyszczególnienie	Lata												
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liczba kóz, szt.	580	690	974	1290	2283	3231	3795	3281	2756	2734	3226	3735	3505
Dni doju	268	274	270	271	260	257	247	252	253	255	258	256	254
Wydajność mleka, kg	620,9	626,0	531,8	543,9	549,0	591,0	498,9	512,8	538,5	572,1	607,0	546,0	537,5
Tłuszcz, kg	22,1	24,4	20,0	20,5	20,9	20,5	17,9	18,0	18,3	19,9	21,3	19,0	19,3
Tłuszcz, %	3,9	3,9	3,8	3,8	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4	3,3	3,5	3,5	3,6
Białko, kg	–	17,0	15,2	16,0	17,3	16,7	14,7	14,8	15,8	17,1	18,0	16,1	16,4
Białko, %	–	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	2,9	2,9	3,0

Tabela 10
Wskaźniki użytkowości rozplodowej kóz (%) w latach 1990–2002

Wskaźnik	Lata												
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Plodność	97,4	94,0	96,0	96,0	95,0	85,3	89,3	91,2	91,4	92,6	92,6	92,2	93,4
Plenność	183,0	187,0	176,0	170,0	174,2	171,0	170,0	168,1	164,0	173,7	169,3	168,5	164,0
Odchów koźląt	93,0	95,0	99,0	93,0	91,7	94,0	90,0	91,0	92,0	–	49,6*	39,4*	41,5*

*W latach 2000–2002 odnotowano odchów kózek.

koncentracja chowu kóz jest największa (woj. wielkopolskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie i opolskie); w pozostałej części kraju należy wypracować program oparty na przetwórstwie mleka we własnym zakresie, prowadząc do umożliwienia rolnikom uzyskiwania kredytów preferencyjnych, z naciskiem na produkcję przetworów promowanych lokalnie; tego typu działalność prowadzona jest w województwach

warmińsko-mazurskim, lubelskim, pomorskim i w innych regionach, stawiających na rozwój agroturystyki;

– utworzenie rejestrów wysokiej mleczności, np. na podstawie corocznych wyników oceny wartości użytkowej w zakresie cech mleczności, oraz rejestrów wysokiej plenności;

– organizacja stacji odchowu i oceny kozłów, w których zwierzęta te będą odchowywane wspólnie w ujednoczonych warunkach środowiskowych oraz zostaną poddane ocenie wartości hodowlanej; osobniki dobrze ocenione powinny być wykorzystane w stacjach unasienniania do kolekcji nasienia;

– w regionach o wysokiej koncentracji hodowli kóz warto podjąć propagowanie sztucznego unasienniania.

Wszystkie te zadania potwierdzają konieczność opracowania i przygotowania programów regionalnych i w konsekwencji programu ogólnokrajowego, którego celem powinno być uporządkowanie hodowli i doskonalenie poziomu użytkowości. Tempo, w jakim ten stan zostanie osiągnięty, decydować będzie o tym, na ile konkurencyjna będzie nasza produkcja koziarska po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Wizyta delegacji francuskich hodowców owiec w Polsce

Jacek Wójtowski¹, Zbigniew Ściana²

¹AR w Poznaniu, ²Ferma Owiec i Kóz w Chudopczykach, Fundacja „Barka”

W kontekście zbliżającego się przystąpienia Polski do Unii Europejskiej coraz większego znaczenia nabierają kontakty polskich hodowców z farmerami i branżowymi związkami producentów zwierząt i żywności z krajów unijnych. Niektóre z nich mają już nawet kilkunastoletnią tradycję. Tak jest, m.in., w przypadku Związku Hodowców Owiec Masywu Centralnego (Owernia – Francja) i Fundacji „Barka” (woj. wielkopolskie). Kontakty te, pielęgnowane od połowy lat dziewięćdziesiątych, m.in. poprzez coroczne szkolenia polskich pracowników we Francji oraz francuskie doradztwo techniczne, zaowocowały w roku 2000 sprowadzeniem do Polski stada 120 maciorek rasy białej masywu centralnego (BMC).

W tym roku znalazły one swój wyraz w wizycie przedstawicieli Związku Hodowców Owiec Masywu Centralnego, która miała miejsce od 20 do 25 maja. Delegacja w składzie: prezes Francuskich Związków Hodowców Zwierząt Gospodarskich Jean-Luc Chauvel z małżonką Monique, doradca ds. hodowlanych Regionalnego Związku Hodowców Owiec Masywu Centralnego dr Michel Perrin i hodowca rasy BMC Maurice Delabre swój pobyt w Polsce rozpoczęli od wizyty w Zakopanem i Nowym Targu – siedzibie Regionalnego Związku Hodowców Owiec. Zagadnienia związane z chowem i hodowlą owiec w tym największym pod względem liczebności tego gatunku zwierząt regionie w kraju, przedstawili gospodarze regionu: prof. dr hab. Julian Ciuruś (Stacja Owczarstwa Górskiego w Bielance, IZ Kraków) i pracownik nowotarskiego ZHO Andrzej Borowicz.

W ciągu dwóch następných dni gościnni gospodarze oprowadzali francuską delegację po najciekawszych, pod względem hodowlanym, gospodarstwach Podhala, zapoznając ich ze specyfiką chowu owiec w polskich górach, co pozwoliło francuskim hodowcom na porównanie lokalnych warunków chowu z warunkami środowiskowymi produkcji owczarskiej Masywu Centralnego i Owernii. Duże zainteresowanie towarzyszyło zwiedzaniu bacówek, produkujących bundz, bryndzę i oscypki, poznawaniu stosowanych narzędzi i tradycyjnych metod wyrobu serów z mleka owczego oraz pięknego stylowego budownictwa góralskiego.

Kulminacyjnym punktem pobytu delegacji było jednak przeprowadzenie (23 maja) przez zagranicznych gości seminarium w Ośrodku Edukacyjnym Fundacji „Barka” w Chudopczycach k. Pniew na temat chowu i użytkowania nowo sprowadzonej do Polski rasy owiec – białej masywu centralnego (BMC). Organizatorami seminarium były: Związek Hodowców Owiec BMC w Lempdes (Francja), Fundacja „Barka”, Katedra Hodowli Owiec i Kóz AR w Poznaniu oraz Wielkopolski Związek Hodowców Owiec i Kóz. W spotkaniu uczestniczyło ponad 50 osób: hodowców owiec oraz przedstawicieli ośrodków doradczych i regionalnych związków hodowców owiec z wielu regionów Polski.

Goście francuscy, prezes J.-L. Chauvel i dr M. Perrin, wygłosili dwa, tłumaczone na żywo, referaty dotyczące poziomu użyteczności, systemów chowu i użytkowania, a także programu hodowlanego i oceny tryków na podstawie użyteczności potomstwa tej najliczniejszej, pod względem liczby zwierząt ocenianych użytkowo (z populacji liczącej 300 tys. owiec matek 35 tys. maciorek jest pod oceną użyteczności), rasy owiec we Francji. Po obiedzie, część praktyczną seminarium – prezentację maciorek i tryków rasy BMC w owczarni oraz stada matek na pastwisku, prowadzili sprawujący merytoryczną opiekę nad stadem i jego selekcjoner, prof. Jacek Wójtowski (AR Poznań) oraz główny zootechnik gospodarstwa Chudopczyce, Zbigniew Ściana. Przedstawili oni, m.in., uzyskane w ciągu dwóch ostatnich lat wyniki rozrodu (170% plenności), masę ciała jagniąt w okresie pierwszych 8 tygodni odchowu przy matkach (maciorki 20-22 kg, tryczki 24-26 kg) i szczególnie omówili własne doświadczenia z zakresu stanowienia stada w różnych okresach roku kalendarzowego, potwierdzające asezonalność rozrodu maciorek.

Uczestnicy seminarium, na podstawie zaprezentowanych tuszek jagnięcych, mogli także przekonać się o wysokim poziomie cech użyteczności rzeźnej – dobrym umięśnieniu i niewielkim otłuszczeniu jagniąt BMC. Walory smakowe jagnięciny pozyskiwanej od tej rasy, przyrządzonej na kilkanaście różnych sposobów, uczestnicy spotkania oceniali podczas kolacji, w czasie której dyskutowano i wymieniano uwagi na temat hodowli i chowu owiec w Polsce i Francji, głównie z uwzględnieniem aspektów ekonomiki owczarskiej obu krajów. Ożywiona dyskusja i liczba zadawanych pytań potwierdziły celowość tego typu spotkań, integrujących środowisko hodowców obu krajów, czego dowodem była decyzja o regularnej i częstszej organizacji wspólnych szkoleń i seminariów.

37 Międzynarodowy Kongres ISAE (Międzynarodowego Towarzystwa Etologii Stosowanej)

Monika Budzyńska, Jarosław Kamieniak

AR w Lublinie

Kongres odbył się w dniach 24-28 czerwca 2003 roku w miejscowości Abano Terme we Włoszech. Uczestniczyło w nim ponad 200 osób z całego świata, zarówno z wielu krajów europejskich, jak również z Brazylii, Japonii, Kanady, Meksyku i USA. Odbyły się dwie sesje posterowe, w każdej z nich zaprezentowano około 50 posterów. Każdy dzień kongresu rozpoczynał się od 45-minutowego wykładu, dotyczącego różnych aspektów badań etologicznych, np. zastosowania testów behawioralnych do oceny wpływu warunków utrzymania

na poziom dobrostanu zwierząt. Następnie odbywały się sesje plenarne, podczas których prezentowano doniesienia ustne.

Referaty i postery przedstawione na kongresie zakwalifikowano do 3 grup tematycznych: 1) testy behawioralne (cel i wykorzystanie w badaniach etologii stosowanej, wiarygodność i powtarzalność testów, interpretacja wyników testów behawioralnych); 2) interakcje człowiek – zwierzę (terapia ludzi przy udziale zwierząt, problemy behawioralne w chowie i hodowli, poprawa relacji człowiek – zwierzę); 3) hodowla ekstensywna (aspekty dobrostanu w tego typu hodowli).

Testy behawioralne

Faerevik i wsp. (Norwegia) zastosowali tzw. testy wyboru (preferencji), w których mierzono czas przebywania owiec na różnego typu podłożu (gumowe, drewniane, metalowe, słomiane), w sytuacji, gdy zwierzęta mają możliwość swobodnego wyboru. Stwierdzono, że takie cechy, jak poziom przewodności termicznej oraz stopień miękkości podłoża wywierają wpływ na wybór miejsca do odpoczynku przez owce po strzyżeniu w przeciwieństwie do zwierząt przed strzyżeniem.

Wpływ sposobu odsadzania i żywienia jagniąt na ich reakcje behawioralne, immunologiczne i endokrynne został przedstawiony przez Sevi i wsp. (Włochy). Zaobserwowano mniejszą aktywność (częstotliwość wspinania) podczas testu izolacji w nowym środowisku u jagniąt stopniowo odsadzanych od matek w porównaniu do jagniąt przebywających stale z mat-